

"Cap país no ha aconseguit

Les dades demostren que l'estat espanyol té molta més població vivint fora que estrangers dins les seues fronteres. No obstant això, l'opinió més generalitzada és que passa el contrari, per què?

—Un dels factors més importants és el canvi de moment històric. L'emigració espanyola més llunyana en aquest segle es produeix a principi de segle, des d'un país agrícola i pobre; després hi ha una altra en l'època de la guerra civil, per motius polítics, i una última, en els anys 50, cap a Europa mentre es produeix un procés anomenat oficialment de "modernització" però que obliga molta gent a buscar-se les faves fora. La memòria de l'emigració és aleshores la memòria del passat, d'un moment en què érem pobres, la immigració ens ho pot recordar i per això volem oblidar-ho. Ara hi ha tres o quatre vegades més ciutadans espanyols fóra que emigrants dins.

—Un altra idea sobre emigració és que actualment es produeix una allau d'estrangers que ens arriben del sud, però sembla que els números no diuen el mateix.

—Els números no diuen això i hem d'afirmar-ho amb claredat. En principi hi ha un poc menys de 500.000 residents legals i 150.000 persones que s'han nacionalitzat en els últims 20 anys, tot això junt no arriba al 2% de la població de l'estat.

—I això és molt o poc?

—Si hom no ha conviscut mai amb població estrangera potser semblen moltíssims. Comparat amb altres països del nostre entorn, estem molt per sota. Però a una persona no li val que li diguen que és poc, perquè el fet de la novetat exagera la situació. La majoria de la gent no ha parlat mai amb estrangers, potser els ha vist però no hi ha parlat. Això crea un mecanisme típic de creació d'opinió pública, en veus quatre amb els cabells rojos i penses: tothom és pel-roig! En veus quatre de pell negra i penses: açò és ple d'africans! Aquest és un fenomen de psicologia social però n'hi ha un altre que és el dels mitjans: la paraula aquesta, l'allau, permanentment apareix en premsa, per exemple: "l'allau de *pateras*". I la realitat, en una època límit, vol dir que no arriben ni al miler els immigrants que en un mes poden entrar en xalanes. Però això en un lloc concret, i després convertit en notícia, crea la imatge que per tot el litoral espanyol entren xalanes il·legals. En qualsevol cas, l'entrada d'immigrants de forma clandestina

Walter Actis és membre del Col·lectiu Ioé, especialitzat en l'estudi de les migracions i els moviments socials. Un tema que coneix en la teoria i en la pràctica, com a emigrant argentí que és. Ha realitzat estudis específics sobre la realitat de l'estat espanyol i de Catalunya, i n'ha extret conclusions que no sempre coincideixen amb els tòpics.

tina no és la *patera*; si ho va ser en algun moment ja n'hi ha d'altres.

—Quines?

—On hi ha una frontera hi ha contraban. Això és com una llei científica. I això implica gent dels dos costats, "els irregulars" però també gent de les autoritats. I això no ix tant als mitjans de comunicació perquè implicaria denunciar la connivència d'algunes persones que fan negoci a costa de la immigració il·legal i en tenen responsabilitats.

—Gairebé totes les notícies que apareixen sobre emigració parlen d'àrabs i africans, però la majoria d'emigrants de fora de l'estat són europeus i, sembla que als Països Catalans aquesta majoria és encara més evident.

—Sí, però quantes notícies has vist en la premsa sobre turistes britànics que es queden a viure de forma il·legal? Com a molt s'ha comentat que alguns delinqüents s'han refugiat per la Costa del Sol o a Mallorca, però res més. Bàsicament, al conjunt de l'estat el grup d'immigrants més important és el d'europeus comunitaris, i els britànics en particular són gairebé tants com els marroquins. I en l'àrea catalanoparlant és encara més evident per la gran aflluència de jubilats i gent que ve a quedar-se amb el "sol d'Espanya". Tenen els seus col·legis, els seus bars. Formen el que es diu una minoria ètnica consolidada, amb els seus serveis, la seua economia i els seus diaris. I això passa fa molt de temps, està arrelat i ningú no en parla. Jo recorde un llibre que es diu *España, asilo d'Europa*, que exagera una mica l'assumpte però almenys el tracta. En el llibre parla d'una enquesta que es fa a la comarca de la Marina i es pregunta als emigrants quines mesures creuen oportunes per millorar la seua integració, i la majoria responen: que els del poble aprenguen anglès. És a dir: que s'integren els nadius. I només ara que tenen dret al vot ja comença a parlar-se'n. La seua presència és menys preocupant: pareix que no ens lleven res, que vinguen i ens deixen coses i caldria preguntar-nos si els altres no aporten res.

—O siga que tota la "problemàtica de l'emigració" és bàsicament una qüestió del potencial econòmic de l'emigrant.

—Sí, però hi ha moltes dades que no es tenen en compte. Per exemple, si un suís que viu a Alacant compra a un botiguer suís un pa importat de Suïssa, això a qui beneficia? En tot cas aquesta immigració donà un benefici directe a la construcció, però això és un cicle ja tancat.

—Però sí que és evident que els immigrants

controlar les migracions"

del sud tenen una capacitat econòmica molt menor.

—Però a mesura que la quantitat va creixent, el total comença a ser important. A banda de l'explotació que pateixen en el treball, donen vida a un sector molt determinat. Hi ha gent que lloga llocs inllogables als immigrants; moltes tendes petites, els botiguers, viuen dels emigrants que no van als hipermercats perquè no tenen cotxe. Però aquest flux econòmic no es veu. I també comencen a generar una economia pròpia. L'exemple més evident és el dels restaurants xinesos, que ja han arribat a crear llocs de treball per als nadius: es poden veure restaurants on el patró és xinès i els treballadors d'ací. No es pot generalitzar gaire, però sí que s'ha de posar en dubte la imatge que mostra els emigrants llevant-nos llocs de treball. Diguem-ne als pagesos del Maresme.

—*L'estat espanyol és ja un destí desitjat pels emigrants del tercer món?*

— Sí. Començaren a quedar-s'hi en els anys 73-74 quan es tancaren el Pirineus, per dir-ho així, i molta gent es quedà penjada. Per això els marroquins comencen a ser importants a Catalunya. Abans sí que hi havia gent que venia, però no per quedar-s'hi, passaven un temps i després se n'anaven. Ara Espanya ja és un objectiu clar de determinats grups. Els marroquins, per exemple. La majoria prové del nord del Marroc, on es veuen els cinc canals estatals i el Canal Sur i això també dóna imatge, els concursos, l'abundància, etc., i el mateix passa a Sud-amèrica.

—*La llei d'estrangeria pot aconseguir que aquest flux desaparega?*

—Hem de tenir en compte que les migracions mai no s'han aturat. I el procés de globalització també ha arribat a les migracions. En els últims anys hi ha més migracions que mai i des de més llocs cap a més llocs. Ja no és clar qui en rep i qui n'envia. El Marroc per exemple, envia molts emigrants però també en rep i el mateix passa a Turquia. Entra dins de la lògica del sistema econòmic. Si considerem que la gent és un factor productiu més, és lògic que es bellugue. El que xoca és la frontera, però a pesar de les regulacions, cap país no ha aconseguit controlar la immigració, en tot cas l'ha convertida en irregular.

—*Els especialistes parlen de "xarxes informals" que són les que porten la majoria dels emigrants, com es constitueixen?*

—Són molt variades. Cal preguntar a qualsevol que haja emigrat. L'emigració és pot comparar amb la recerca de treball, la majoria el

RAFA GIL

"Hem de tenir en compte que les migracions mai no s'han aturat. I el procés de globalització també ha arribat a les migracions. En els últims anys hi ha més emigracions que mai i des de més llocs cap a més llocs."

troba per amics, coneguts, etc. i no per l'INEM ni pels currículums que presenta. Jo, per exemple, volia anar-me'n d'Argentina i vaig pensar en un país de parla hispànica. No sabia ni que Espanya era plurilingüe, imagina't la imatge que en teníem en el 76 a l'Argentina. Bé, jo volia anar a Espanya i volia anar a Barcelona, que tenia una imatge més cosmopolita i europea, però vaig pensar: i què hi faig, si no conec

ningú? Total que tres dies abans vaig decidir anar a Madrid, on tenia tres amics. Ells ja em digueren on podia anar, a quina pensió i on podia llogar un pis de protecció oficial de manera il·legal. Llançar-se a l'aventura és molt difícil. Els estrangers no vénen a cegues, fins i tot el primer que ve, ho fa perquè abans que el sud vinga al nord, el nord ha anat al sud.

—*El nombre d'immigrants irregulars és encara motiu de controvèrsia. Se'n poden donar dades fiables?*

—El tema s'ha polemitzat massa. Nosaltres hi vam contribuir també perquè fórem els primers a donar-ne xifres i després els comptes s'han convertit en un tòtem. Quan es van donar les primeres xifres només es tenia una consciència de la situació, molt utilitzada políticament. La conseqüència de tota aquesta confusió és una identificació falsa entre irregulars-il·legals i delinqüents. Nosaltres vam fer un treball que es titulava "Ilegales por ley", perquè és la llei qui fa els irregulars. D'irregulars, n'hi ha de moltes classes: hi ha gent que ha estat sense papers perquè pensava que no calien papers i quan els els han demanat ja no han pogut fer res. Després hi ha la via dels qui han entrat ja sabent que eren irregulars, com els que no han obtingut el visat. I després hi ha el delinqüent, que no són més que una minoria molt reduïda.

—*Però diuen que hi ha molts estrangers a la presó.*

—Sí, però la majoria són estrangers que han estat capturats a la duana amb alguna droga. Ni són immigrants ni venien a quedar-se ni res d'això.

—*Aleshores hi ha molts irregulars o no?*

—El govern va fer una regulació en el 86, una altra en el 91 i després amb la política de contingents el que ha fet és continuar regularitzant. La regularització del 86 va ser un fracàs perquè només se'n beneficiaren unes 40.000 persones i s'estimava que n'hi havia el doble com a mínim; a més, dos anys després la meitat ja era una altra vegada irregular perquè no podia seguir els requisits. Cal dir que a aquesta regularització es van presentar molts europeus. En la del 91, s'hi van presentar 130.000 persones i 108.000 regularitzaren la seua situació. Va ser un èxit, podríem dir, però era només per a treballadors, sense xiquets, ni avis ni mestresses. Hi ha constància que molta gent no va accedir-hi i 22.000 persones se'n quedaren fora. Dos anys després, uns 10.000 immigrants més han perdut el permís de treball; tots aquests són la majoria d'irregulars.

"Llançar-se a l'aventura és molt difícil. Els estrangers no vénen a cegues, fins i tot el primer que ve, ho fa perquè abans que el sud vinga al nord, el nord ha anat al sud."

—*També poden passar a ser irregulars els que demanen asil polític?*

—Sí. Cada any unes 10.000 persones demanen asil. Si no els en donen, perquè en donen uns 500 l'any, poden passar dues coses, que siguin repatriats, per exemple si han estat interceptats a Barajator, o que es queden a viure de forma irregular.

—*Per què a algunes nacionalitats com els cubans els és tan fàcil obtenir l'asil polític i a altres, en situacions polítiques semblants, els és impossible?*

RAFA GIL

—Perquè l'asil polític és polític. Hi ha un criteri governatiu pur. És molt difícil que algú pugui demostrar que el volen matar pel que pensa.

—*També en la política de contingents s'ha denunciat discriminació. Què fa que el govern done 500 places per a dones filipines que vulguen treballar en el servei domèstic? No poden ser marroquines?*

—Aquesta política el que fa realment és constatar que hi ha molta gent que treballa en aquests sectors, i que no pareix que el personal d'ací es queixi. Quines nacionalitats es trien? les que ja hi són. Com ja sabem que les filipines es dediquen al servei domèstic i els marroquins a l'agricultura, doncs així ho deixem. Perquè les dones marroquines no poden fer serveis domèstics? Perquè al govern no li dóna la gana. Són criteris estranys, les filipines són tranquilles, doncs endavant.

—*També hi ha paradoxes en el tema de la nacionalització, els ciutadans d'antigues possessions espanyoles poden nacionalitzar-se amb dos anys de residència. Això inclou els filipins però no els nascuts a l'antic protectorat del Rif. Per què?*

—És un criteri polític, són lleis del franquisme que els nous governs no han volgut canviar. El capital espanyol té una eixida a Sud-amèrica i aquesta situació va bé. Filipines es deixa perquè hi era i de moment no molesta, res més. Amb el Rif, que ara pertany al Marroc, juga el fantasma històric, des d'Al-Andalus fins a l'integrisme. Com diuen a França, estan considerats "no assimilables". La unitat nacional, dels regnes cristians, la catalana, la castellana, es va consolidar contra el moro, encara que ara fem fila de cosmopolites o agnòstics.

—*És un criteri polític, són lleis del franquisme que els nous governs no han volgut canviar. El capital espanyol té una eixida a Sud-amèrica i aquesta situació va bé. Filipines es deixa perquè hi era i de moment no molesta, res més. Amb el Rif, que ara pertany al Marroc, juga el fantasma històric, des d'Al-Andalus fins a l'integrisme. Com diuen a França, estan considerats "no assimilables". La unitat nacional, dels regnes cristians, la catalana, la castellana, es va consolidar contra el moro, encara que ara fem fila de cosmopolites o agnòstics.*

La identitat profunda d'ací és cristiana i antimora. On van els equips de futbol a celebrar les victòries? Com ha fet la CE la seua bandera?, amb les estrelles de la verge i els seus colors, i, a més, demanaren la mediació al papa per posar-se d'acord. Què més vols?

Jordi Sebastià